

HVORDAN KAN PÆDAGOGER SKABE SAMLINGER, SOM BØRN GIDER DELTAGE I?

Læs denne artikel hvis du vil have både en analyse af dine egne samlinger med børnene og nogle fantastiske tips til 'den gode samling' på børnenes præmisser.

Af Iben Due Lund, pædagog og afdelingsleder, Børnehuset Elverlund

Vi beklager den dårlige billedkvalitet, men fotoet er vigtigt for artiklen, så bær over med os denne gang.

Red.

Odense Kommune

1. Samlinger – at børn og pædagoger samles i et pædagog-initieret fællesskab omkring en aktivitet - udgør et unikt læringsrum for børn.
2. Uanset hvor god en samling er, er den imidlertid en afbrydelse af barnets egen leg. Et indgreb i barnets eget læringsrum.
3. Beslutningen om at have samling som en fast aktivitet i børnehuset, er derfor samtidig en pædagogisk forpligtelse overfor børnene om at skabe gode samlinger, som de gider deltage i.

Samlingens dilemma og modstand imod den

De fleste børn sætter sig hver dag til rette i et cirkelformet fællesskab bestående af børn og voksne fra deres børnehus. Nogle børn drøner ind og finder en sort måtte, som de forventningsfuldt finder sig tilrette på. Andre børn kommer dryssende, når de ikke længere kan finde på overspringshandlinger, som pædagogerne vil godtage. Og så er der endelig de børn, der sprinter ind i puderummet og begraver sig i de farvestrålende puder, hvori de bliver liggende, indtil trælse Hanne trækker dem ud.

Børnene kan have flere forskellige og gode grunde til deres modstand: * Deres egen leg føles vigtigere. * Det er udfordrende at sidde stille. * Det er svært at skulle rette sin opmærksomhed mod noget, man ikke selv har valgt.

Pædagogerne kan også have gode grunde til at afholde samlinger. Børnene får i samlingen mulighed for at deltage i et læringsrum, hvor de ikke alene lærer, men også lærer at lære sammen med andre.

Sandheden er imidlertid, at børn ikke bliver indbudt til samling. De bliver indkaldt. Derfor er artiklens spørgsmål (i overskriften) centralt:

Hvordan kan pædagoger skabe samlinger, som børn gider deltage i?

Se godt på dette foto! – resten af artiklen handler om netop det ↴

Det er ikke et teknisk perfekt foto. Men det er et foto med utrolig bevægelse og liv i. Og det er børnenes udstråling af engagement og aktiv deltagelse, forfatteren vil have flyttet med over i 'samlinger'.

Hvad pædagoger kan lære af børn om gode samlinger

I stedet for at repetere hvad vi som pædagoger har læst i tykke bøger om relations-teorier, eller hvad vi har skriblet ned i noterne fra modulet om Inklusion og Børnefællesskaber, er det interessant at vende blikket mod børnenes egne (for) samlinger.

Svaret på spørgsmålet fra overskriften gemmer sig faktisk på fotografiet af de legende børn på den glatte rutsjebane. Fotografiet giver os pædagoger mulighed for at fastholde og gå på opdagelse i det lille børnefællesskab, der opstod en grå torsdag på en regnvåd rutsjebane.

Leg. Vi skal lege på samlingerne!

Lad os zoome ind på Peters ansigt. Peter er drengen på bakketoppen (ham i midten), der griner ned mod Emma i kaskaderne af vand. Peter ser glad ud, begejstret. Peter ser også optaget ud. Medrevet. Selvom Peters hænder er våde og hans regntøj ligeså, så han må strække hænderne ud til siden for at skabe en lille afstand mellem huden og det våde, mudrede tøj, så bemærker Peter det ikke. Verden omkring ham er forsvundet, så den i det øjeblik kun består af det lille felt for enden af rutsjebanen. Peter *leger*.

På trods af vådt tøj og ventetid på bakkens top, så leger han af egen fri vilje (den eneste måde børn kan lege på: *frivilligt*). Fordi dét han får mulighed for at opleve, og måden hvorpå han får mulighed for at opleve det, så langt retfærdiggør det, han må leve med.

Meningsfulde samlinger tilbyder en glædesfyldt, frivillig stemning og indeholder et legende element.

Deltagelse. Vi skal være aktivt med i samlinger!

Daniel (se foto i første spalte forned) er med i fællesskabet, men ikke som de andre børn er med. Daniel er drengen med de spændte skuldre, der står i vandpyttens udkant og betragter Emma. I periferien, men ikke perifer. Daniel er tiltrukket af vandet, af den lethjertede stemning og af den tempofyldte leg. Daniel er *ikke* tiltrukket af risikoen/muligheden for at få vand i ansigtet, og han er slet ikke tiltrukket af at udsætte sig selv for situationer, hvor han lægger sit behov for kontrol i hænderne på en regnvåd rutsjebane med et ocean for enden. Dét kan Daniel slet ikke se sig selv i!

Daniel er i stedet med, fordi fællesskabet og dets omdrejningspunkt tillader ham at deltage på sine *egne præmisser*. Rammen for samværet og de andre deltagere tillader, at Daniel leger med på sin egen måde, i udkanten. Den autonome bidrag ødelægger ikke legen. Det er ikke engang en forstyrrelse.

Meningsfulde samlinger tillader barnet at deltage som sig selv.

Selvoverskridelse. Dét skal vi få erfaringer med, også i samlinger

Emma – i vandpytten – indtager en central position på fotografiet, fordi hun skaber et 'før og efter'. Der er selvfølgelig det åbenlyse: Hun er tør, derefter våd. Imidlertid er forvandlingen større end det: Emma overskrider sig selv. Hun prøver sine egne grænser af. Hun opnår nye erfaringer, der skaber ny viden. Den Emma, der

stod i garderoben og baksede med regnjakkens umulige lynlås er en anden Emma, end hende der bagefter krænger de våde strømpebukser af og lægger dem i en hvid pose på garderobepladsen.

Emma deltog i en aktivitet, der muliggjorde, at det grænseoverskridende øjeblik hvor hun brød vandpyttens overflade blev præcis dét: Et gennembrud og ikke et sammenbrud.

Meningsfulde samlinger indeholder aktiviteter, der giver barnet mulighed for at skabe positive erfaringer med at overskride sig selv.

... og så er der endelig de børn, der sprinter ind i puderummet og begraver sig i de farvestrålende puder, hvori de bliver liggende, indtil trælse Hanne trækker dem ud.

Forudsigelighed. Et fællesskab skal være forudsigeligt

Børnenes leg følger en rytme: * De løber mod bakkens top. * De venter på, at barnet foran slipper rutsjebanens kant, så den lille krop sættes i fart. * De mærker selv suset på vej ned af rutsjebanen. * De bryder overfladen på vandpytten.

Dét er strukturen, som børnene ved legens begyndelse blev enige om. Det er elementerne, der gentages igen og igen. Der introduceres ikke nye elementer undervejs. Ingen løber op af rutsjebanen. Ingen hopper i vandpytten. Ingen springer over i den indforståede kø.

Børnene kan med andre ord forudsige fællesskabets indhold, og derfor véd de, hvad der forventes af dem. Hvad de skal. De kan give sig hen i fællesskabets indhold i stedet for at forhandle dets rammer.

Meningsfulde samlinger er tydelige og forudsigelige.

Relationer. Der er mange slags

Børnene på billedet har *fundet sammen* om en aktivitet. Nogle af børnene er venner på den oprigtige måde, som børn skelner mellem 'venner' - og dem, som de bare tilfældigvis går på stue med. Hvor Emma hver morgen mødes med et hjertefølt kram af Peter, så nøjes Daniel med at notere sig, at Emma er ankommet, inden han igen retter blikket mod sin tegning.

Børnene har imidlertid alle en forventning om, at fællesskabet vil være trygt, sjovt og givende at hengive sig i, hvilket børnene baserer på tidligere erfaringer fra andre sammenhænge. Børnene vælger altså aktiviteten til, fordi de har positive forventninger til deltagerne i det fællesskab, som aktiviteten udfolder sig i.

Deltagerne i meningsfulde samlinger har en positiv forventning til hinandens bidrag.

Tilstedeværelse. Vi skal passe på ikke at forstyrre

Det sidste vi vender blikket mod er dét, der *ikke* er på fotografiet.

En voksen har på et tidspunkt opdaget børnenes leg. Måske har vedkommende stået et øjeblik og nydt børnenes fællesskab om vandlegen og har fået lyst til at fastholde øjeblikket, så også andre kunne glædes; kolleger, børnenes forældre, de andre børn. Vedkommende, jeg, der siden var så heldig at se og få fotografiet, og nu dig der læser disse ord, ved, at fotografiet blev taget den regnvåde torsdag. De otte børn på billedet ved det imidlertid ikke. Ingen af dem bemærker, at en voksen betragter dem. Ingen løfter ansigtet og kigger i retningen af den voksne og kameraet, der indfanger deres leg. Børnene er nemlig tilstede i deres leg.

Hvis et af børnene havde løftet blikket og gjort en samtale med den voksne mere vigtig end legen og fællesskabet, så var rytmen blevet brudt, der var kommet rod i turtagningen, og også de andre børns tilstedeværelse i legen var blevet brudt.

Meningsfulde samlinger kræver tilstedeværelse af de deltagende.

Emma deltog i en aktivitet, der muliggjorde, at det grænseoverskridende øjeblik hvor hun brød vandpyttens overflade blev præcis dét: Et gennembrud og ikke et sammenbrud.

Den gode samling

Nu efterlader vi Emma, Daniel og de andre børn på bakken og vender blikket mod det lille udsnit af vores egen pædagogiske praksis: *Samlingen*. Vi vender blikket mod os selv og forholder os til, hvad vi pædagoger helt konkret kan gøre for at skabe samlinger, som børn gider at deltage i. Med os har vi noter fra vores billedanalyse.

Samlinger er glædesfyldte og indeholder et legende element, når pædagogen selv har lyst til at deltage i samlingen. Når pædagogen giver børnene – og sig selv – mulighed for at lege aktiviteter, der udspringer af en ide formet i et barnehoved, eller med inspiration i de tegn, som børnegruppen har vist pædagogen.

Samlinger tillader barnet at deltage som sig selv, når pædagogen giver barnet mulighed for at deltage på sine egne præmisser: * For at sidde ved siden af en voksen, hvis barnet har brug for at 'låne' opmærksomhed fra en rolig, deltagende voksen. * For at sidde på en nuppe-pude, hvis kroppen har brug for bevægelse på en stilfærdig måde. * For at sidde med ryggen til, når det at sige noget højt bliver for overvældende, hvis blikket oveni skal møde andres blikke. * For at se konkrete genstande eller billeder på en tavle, fordi ordene i luften ikke alene skaber fyldestgørende billeder i hovedet. * For at...

Samlinger giver barnet mulighed for at skabe positive erfaringer med at overskride sig selv, når pædagogen planlægger aktiviteter, der har fokus på at *gøre*, frem for at *gøre rigtigt* eller *forkert*.

Samlinger er tydelige og forudsigelige, når pædagogen er velforberedt, når pædagogen følger en – også for børnene – kendt struktur for

samlingen, og når samlingen stopper, mens legen er god.

Samlinger er afhængige af, at deltagerne har en positiv forventning til hinanden, når barnet også udenfor samlinger deler spændende, glædesfyldte oplevelser med en pædagog, der har en anerkendende omgangsform med barnet. Også når samværet er konfliktfyldt.

Samlinger kræver tilstedeværelse. Tilstedeværelse er, når pædagogen er deltagende i samlingen fra begyndelsen. Når pædagogen har sin opmærksomhed rettet mod aktiviteten og børnene. Når pædagogerne har fordelt forskellige funktioner imellem sig, som de fastholder: En har ansvar for samlingens aktivitet. Andre har ansvar for fællesskabet, de deltagende børn.

Daniel leger med på sin egen måde, i udkanten. Den autonome bidrag ødelægger ikke legen. Det er ikke engang en forstyrrelse.

Eftertanke

Måske er det korte svar på spørgsmålet 'Hvordan kan pædagoger skabe samlinger, som børn gider deltage i?', at *børn* har lyst til at deltage, når *pædagogerne* har lyst til at deltage. Når børnene muligvis bliver afbrudt i deres egen leg, men i stedet får mulighed for at lege med nogen, der også husker, hvordan det føles at bryde overfladen på en grumset vandpyt.

OBS – i forbindelse med denne artikel kan man se en lille levende og morsom film med børn, der kører nedad en rutschebane og lige ned i en kæmpe vandpyt. Det er ikke knyttet til artiklen men er i 'samme genre'. Se www.paedagogiskforum.dk – under 0-14 nr. 3-2017.

Pris:
112 kr. pr. stk.
Ved min. 3 eksemplarer:
98 kr. pr. stk.
Incl. moms, excl. porto.

STUENS BOG 2017/2018

- eller gruppens bog, hvis man ikke har stueopdeling - er alternativet til de mange løse lapper papir, beskeder og kalendere, som voksenbordet ofte er overfyldt med. Vi udsender den for 18. år i træk, og vi har mange institutioner, der har brugt den i mange år.

“Stuens Bog” indeholder på én gang sider til:

- ✓ Mødestatistik for børnene 1. aug. 2017 - 1. aug. 2018
- ✓ Børnegruppen: Skema til navne, adresser, tlf.-numre, søskende, m.v.
- ✓ Planlægnings-kalender til aktiviteter, møder og fødselsdage
- ✓ Oversigt over primær-voksne og hvilke børn, de har ansvaret for
- ✓ Skemaer til lege-, emne- og arbejdsgrupper
- ✓ Skemaer til stuens rådighedsbeløb og materialeindkøb
- ✓ Forslag til stamkort
- ✓ Telefonliste

Bestilling:

Mail: bogholderi@paedagogiskforum.dk

Telefon: 86 18 78 88

Online: www.paedagogiskforum.dk

